

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

**ЗВІТ
про результати відвідування
комунальної установи «Довбиський психоневрологічний
інтернат» Житомирської обласної ради**

29.04.2026

м. Київ, 2026

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 29.04.2026 групою НПМ здійснено відвідування комунальної установи «Довбиський психоневрологічний інтернат» Житомирської обласної ради (далі – заклад, установа, ПНІ, інтернат).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Круцюк Антон Володимирович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Паршакова Ольга Валеріївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Бантуш Костянтин Володимирович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Сидоренко Віта Миколаївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Заклад знаходиться за адресою: вул. Козацька, 22, селище Довбиш, Звягельський район, Житомирська область, 12724.

Директор закладу – Карпінський Віктор Станіславович.

Згідно з Положенням про комунальну установу «Довбиський психоневрологічний інтернат» Житомирської обласної ради (нова редакція), затвердженого рішенням Житомирської обласної ради від 12.03.2026 № 1148, інтернат є стаціонарною інтернатною установою для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Заклад розрахований на перебування 350 осіб. На день відвідування в закладі перебувало 308 підопічних чоловічої статі, з них 226 підопічних – дієздатні особи, 82 особи – недієздатні, 10 підопічних знаходяться під опікою закладу та у 72

підопічних інші опікуни. Також у закладі перебуває 15 підопічних із числа внутрішньо переміщених осіб.

Фінансування закладу за 2025 склало 29 561 000,00 грн – загального фонду, 10 189 200,00 грн – спеціального фонду.

Штатна чисельність працівників ПНІ складає 159 штатних посад, з яких 97 медичний персонал: (зав. мед. відділ. – 1; лікар психіатр б/к – 1; лікар зубний 1 кат. – 1; головна мед. сестра 1 к – 1; сестра мед. старша 1 к – 1; сестра мед. з дієтичного харчування 1 кат. – 1; сестра медична вищ. кат. – 1; сестра медична 1 кат. – 2; сестра медична б/к – 2; сестра медична б/к – 3; сестра медична 1 кат. – 1; сестра медична 2 кат – 2; сестра медична 2 кат – 1; мол. мед. сест. (сан.-пал.) – 52; мол. мед. сест. (сан.-прибир.) – 9; мол. мед. сест. (сан. ванщиця) – 6; сестра господиня – 2; мол. мед. сест. (сан. пал. по догляду за лежачохворими) – 10).

Територія інтернату становить 5 гектарів, з яких у господарському використанні перебуває близько 1,5–2,0 гектара.

Установа розміщується у 10 корпусах, 8 із яких житлові (фото 1). На території ПНІ функціонують релігійна кімната (капличка), банно-пральний комплекс, медичний пункт, їдальня, котельня, складські приміщення. Територія закладу огорожена, озеленена та утримується в належному стані (фото 2). Для відпочинку облаштовані криті альтанки та встановлені лави.

Відповідно до Протоколу результатів санітарно-бактеріологічного дослідження води від 11.11.2025 № 598, вода водогінна, відібрана з розподільчої мережі за мікробіологічними показниками відповідає вимогам санітарного законодавства.

Підопічним організовано проведення комплексного щорічного медичного огляду у 2025 році.

У закладі наявна ліцензія на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальностями: за спеціальністю організація і управління охороною здоров'я, терапія, психіатрія; за спеціальністю молодшого спеціаліста з медичною освітою: сестринська справа, стоматологія за місцем провадження діяльності, затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 09.10.2019 № 2054.

Підопічні закладу уклали декларації із сімейним лікарем, що забезпечує правові підстави для отримання ними медичних послуг у межах програми державних гарантій та організації належного медичного супроводу.

У закладі забезпечено наявність термометрів і гігрометрів для контролю умов зберігання лікарських засобів.

Підопічні забезпечені раціональним чотириразовим харчуванням, наявне денне та перспективне меню, інформаційні стенди. За потреби підопічним організовується дієтичне харчування.

Окрім того, підопічні грають у шахи, займаються малюванням, ліпленням.

Під час відвідування відбулося конфіденційне спілкування з 43 підопічними та 8 працівниками закладу.

Скарг на жорстоке поводження та якість догляду від підопічних не надходило.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 13.09.2018, за результатами якого групою НПМ виявлено порушення прав:

на захист від катувань, жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання;

на охорону здоров'я та медичну допомогу;

володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю;

на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло;

осіб з інвалідністю та маломобільних осіб;

на ефективні засоби юридичного захисту.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились такі рекомендації:

1. Житомирській обласній раді вжити заходів щодо збільшення фінансування з метою приведення штатної чисельності установи у відповідність до нормативів та проведення ремонту банно-прального комплексу.

2. Житомирській обласній державній адміністрації забезпечити:

здійснення перевірки фінансово-господарської діяльності установи;

проведення спільних навчань працівників інтернату та представників вторинного і третинного рівнів медичної допомоги щодо застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції під час надання психіатричної допомоги особам із психічними розладами;

вжиття заходів щодо організації безбар'єрного простору для маломобільних осіб;

співпрацю інтернатних установ із Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

3. Львівській обласній раді забезпечити:

контроль за здійсненням у ПНІ необхідних заходів з метою запобігання поширенню гострої респіраторної коронавірусної інфекції COVID-19;

інтернат відповідно до потреби туалетними стільцями, приліжковими столиками, тумбочками та усіма необхідними технічними засобами реабілітації;

розгляд можливості облаштування в інтернаті комп'ютерного класу з доступом до мережі Інтернет;

розгляд можливості забезпечення належного догляду за ліжковими хворими підопічними шляхом збільшення кількості працівників, відповідальних за такий догляд;

вжиття заходів щодо створення підопічним належних умов проживання.

3. Комунальній установі «Довбиський психоневрологічний інтернат» Житомирської обласної ради забезпечити:

вжиття заходів щодо реалізації статті 23 Закону України «Про психіатричну допомогу»;

укладання договору із закладом охорони здоров'я та/або медичними працівниками;

вжиття заходів щодо захисту майнових прав підопічних;

вжиття заходів адміністративного характеру до працівників харчоблоку в частині зловживання службовим становищем;

здійснення заходів щодо поліпшення умов проживання вихованців і підопічних, умов праці, дотримання правил і норм техніки безпеки, вимог санітарного законодавства та протипожежної безпеки;

вжиття заходів з урізноманітнення соціально-побутової реабілітації;

вільний доступ підопічних до питної води, у тому числі в нічний час;

облаштування інформаційних стендів.

У ході відвідування 29.04.2026 встановлено, що рекомендації надані за результатом попереднього відвідування виконані частково.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 11 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 27 Конституції України).

1. Статтею 11 Конвенції про права осіб з інвалідністю передбачено, що держава відповідно до своїх зобов'язань за міжнародним правом, зокрема міжнародним гуманітарним правом та міжнародним правом з прав людини, вживає усіх необхідних заходів для забезпечення захисту й безпеки осіб з інвалідністю у ситуаціях ризику, зокрема в збройних конфліктах, надзвичайних гуманітарних ситуаціях та під час стихійних лих.

Під час дії воєнного стану, надзвичайних ситуацій облаштування на території закладу захисних споруд (сховища та протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення та найпростіші укриття) є умовою для збереження життя людини.

Проте в закладі відсутні захисні споруди (укриття) та будь-які обладнані підвальні приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних у разі повітряної тривоги або обстрілів, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198 (далі – Державний стандарт), абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, та Вимогам щодо утримання, облаштування та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. У разі оголошення сигналу «Повітряна тривога» у регіоні підопічні продовжують перебувати у житлових кімнатах.

2. У порушення пункту 4.35 розділу VII Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417 (далі – Правила пожежної безпеки в Україні), під час відвідування закладу встановлено, що з метою обігріву приміщень окремі працівники використовують застарілі та саморобні електронагрівальні прилади. Застосування такого обладнання заборонено у зв'язку з високим ризиком виникнення пожежі та становить загрозу життю і здоров'ю підопічних і персоналу закладу.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

3. У закладі медична документація ведеться за застарілими формами (Історія хвороби, лист лікарських призначень), що є порушенням вимог наказу МОЗ від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування» та наказу МОЗ від 29.05.2013 № 435 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я, які надають амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу населенню, незалежно від підпорядкування та форми власності».

4. Під час вивчення медичної документації встановлено, що працівниками закладу не відбирається у підопічних усвідомлена згода на амбулаторну психіатричну допомогу (форма первинної облікової документації № 003-8/о) та усвідомлена згода на проведення психіатричного огляду (форма первинної облікової документації № 003-7/о), затверджених наказом МОЗ від 15.09.2016 № 970, що є грубим порушенням вимог статей 11, 12 Закону України «Про психіатричну допомогу».

5. Під час аналізу медичної документації встановлено, що у 2024 році за результатами поглибленого комплексного огляду підопічному Г.С. встановлено діагнози: аденома передміхурової залози III ступеня, хронічна затримка сечі, хронічний цистит, уретрит. Відповідно до сучасних медичних протоколів, виявлені захворювання потребують обов'язкового огляду лікаря-уролога, проведення необхідних діагностичних досліджень та призначення індивідуального плану лікування, зокрема антибіотикотерапії у випадках хронічних інфекцій сечовидільної системи.

Незважаючи на встановлені діагнози та наявність відповідної симптоматики, підопічного не було скеровано на консультацію до лікаря-уролога, що фактично унеможливило призначення належного лікування та організацію систематичного медичного спостереження за перебігом захворювань. Крім того, у медичній документації відсутні записи щодо призначення антибіотикотерапії, що свідчить про ненадання необхідної спеціалізованої медичної допомоги та є порушенням стандартів лікування хронічних інфекцій сечовидільної системи.

Відповідно до медичних рекомендацій, підопічний Г.С. також потребував належного догляду за уретральним катетером із його регулярною заміною. Водночас у медичній документації відсутні записи про проведення заміни катетера, зазначення відповідального медичного працівника та дати виконання процедури.

6. У випадках загострення психічного стану підопічних ПНІ фармакотерапія призначається лікарем-психіатром у телефонному режимі без проведення особистого огляду пацієнта, що є порушенням вимог статей 7, 11 Закону України «Про психіатричну допомогу».

7. За результатами аналізу медичної документації іншого підопічного, який страждає на гіпертонічну хворобу II стадії, виявлено рекомендацію від 03.12.2025 щодо заміни препарату «Магнікор 75» на «Кардіодар 75». Водночас на момент відвідування відсутні будь-які дані, що підтверджують виконання зазначеної рекомендації. Крім того, у медичній документації відсутня інформація щодо систематичного контролю артеріального тиску та дотримання режиму прийому призначених лікарських засобів.

Встановлені обставини можуть свідчити про неналежне надання медичної допомоги, створювати реальний ризик розвитку ускладнень, у тому числі гіпертонічних та гострих серцево-судинних кризів, та є порушенням підпункту 1 пункту 5 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Типове положення).

8. У медичній частині ПНІ відсутні протоколи догоспітальної допомоги, форми та порядок ведення яких затверджені наказом МОЗ від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги», що ускладнює вчасне діагностування та подальшу якість надання необхідної допомоги підопічним у разі виникнення невідкладних станів.

9. Медичним персоналом закладу не дотримано вимог Інструкції по забезпеченню гематологічного контролю при лікуванні лепонексом (клозапіном), затвердженої наказом МОЗ від 08.08.1995 № 147, а саме: значна кількість підопічних інтернату (52 особи) тривалий час приймають лікарські засоби з діючою речовиною «клозапін», проте гематологічний контроль здійснюється лише один раз на рік.

Комітет із запобігання катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижують гідність видів поводження та покарання у звіті українському уряду щодо візиту в Україну СРТ/Inf (2020)/1 рекомендував українській владі вжити термінових заходів, щоб регулярні аналізи крові підопічним, які приймають лікарський засіб із діючою речовиною «клозапін», виконувалися, а також провести навчання персоналу щодо розпізнавання ранніх ознак потенційно смертельних побічних ефектів клозапіну.

10. У медичній документації підопічного В.А. зафіксовано відмітки про виконання лікарських призначень у день проведення відвідування, а також завчасно

за наступний день. Вказані записи містять інформацію про виконання призначень у день, який на момент їх внесення ще не настав, що свідчить про їх недостовірність.

Виявлена практика є ознакою неналежного ведення медичної документації, відсутності реального моніторингу стану підопічного та контролю за виконанням призначеного лікування.

Порушення права на свободу та особисту недоторканість (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 29 Конституції України, стаття 25 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

11. Під час відвідування групою НПМ встановлено факт перебування 59 підопічних у так званому «закритому корпусі», де вони утримуються на відокремленій території, відмежованій суцільною огорожею. Доступ до зазначеної території є обмеженим, входні ворота (двері) зачиняються на замок, що унеможливорює вільне пересування підопічних та самотійне залишення ними цієї території. Підопічні перебувають у межах зазначеного простору під постійним наглядом санітарного персоналу, без можливості вільного доступу до інших будівель закладу та об'єктів інфраструктури (фото 3, 4, 5). Слід зазначити, що у житловому корпусі двері житлових кімнат першого поверху обладнані вмонтованими запірними пристроями, що може обмежувати вільний вихід підопічних з кімнат та створювати ризики порушення їхніх прав і свобод (фото 6).

За інформацією працівників закладу, рішення про поміщення осіб до зазначеного корпусу приймаються лікарями. Водночас у наданій для ознайомлення медичній документації відсутні медичні та правові обґрунтування застосування такого режиму. Зокрема, відсутні відомості щодо наявності безпосередньої небезпеки для самої особи чи оточуючих, результати оцінки психічного стану, визначені строки перебування, підстави для продовження обмежувальних заходів, а також результати регулярного перегляду доцільності їх застосування.

За таких обставин тривале перебування підопічних у «закритому корпусі» має ознаки системного та невинновданого обмеження свободи пересування і фактичної ізоляції без належного документального оформлення, індивідуалізованого підходу та обґрунтованих медичних і правових підстав. Така практика створює ризик свавільного обмеження прав осіб з психічними розладами, порушує принципи законності, необхідності та пропорційності втручання у права людини та свідчить про застосування обмежувальних заходів не як виключного і тимчасового заходу, а як складової організації функціонування закладу.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

12. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в житлових кімнатах інтернату, що є порушенням норм житлової площі на одну

особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007).

Наприклад, площа однієї з кімнат становить 21,5 м² (фото 7), а сама кімната розрахована на проживання 7 осіб (в кімнаті наявні 7 ліжок). Відтак на одну особу припадає 3,0 м².

Зазначене порушує передбачені чинним законодавством норми площі на особу (8 м²).

13. У порушення Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених Міністерством соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), у кімнатах недостатня кількість твердого інвентарю, а саме: шаф, приліжкових тумб, стільців.

Крім того, м'який інвентар (матраци, постільна білизна, одяг підопічних) перебуває у зношеному стані та потребує заміни (фото 8).

Також під час відвідування встановлено, що матраци на ліжках підопічних огорнуті технічною пакувальною плівкою, що може спричинити погіршення стану здоров'я підопічних, оскільки створює парниковий ефект при довготривалому користуванні, особливо в літній період (фото 9).

14. Під час відвідування встановлено, що маломобільні підопічні змушені використовувати пристосовані підручні засоби (зокрема обрізані пластикові ємності), які розміщуються під ліжками, для справляння природних потреб, що порушує підпункт 1 пункту 5 Типового положення, відповідно до якого одним із основних завдань інтернату є створення належних умов для проживання підопічних (фото 10).

15. Забезпечення населення якісною та безпечною питною водою є базовою потребою та невід'ємною складовою реалізації права людини на безпечні умови життя. Водночас, відповідно до Протоколу дослідження питної води від 11.11.2025 № 711, встановлено, що вода, відібрана з розвідної мережі артсвердловини на території ПНІ, за санітарно-хімічними показниками не відповідає вимогам ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», затверджених наказом МОЗ від 12.05.2010 № 400. Встановлені обставини свідчать про порушення вимог санітарного законодавства та створюють реальну загрозу життю і здоров'ю підопічних закладу.

16. Під час огляду приміщень закладу встановлено грубі порушення санітарно-гігієнічних норм на харчоблоці. Зокрема, у приміщенні їдальні виявлено ураження стін грибок, що свідчить про неналежне утримання приміщень та порушення вимог підпункту 1 пункту 5 Типового положення (фото 11).

17. У ході відвідування закладу в приміщеннях наявний стійкий неприємний запах, що свідчить про неналежні умови утримання та відсутність належного

догляду за підопічними, чим порушуються вимоги підпункту 1 пункту 5 Типового положення.

18. Інвентар для розділення м'яса (дерев'яна колода) використовується без належної санітарної обробки, що є неприпустимим, свідчить про грубе порушення гігієнічних вимог під час поводження з харчовими продуктами, створює реальну загрозу поширення інфекційних захворювань та є порушенням вимог статті 45 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» (фото 12).

19. У ході вивчення організації харчування в закладі встановлено факти недостачі продуктів харчування, передбачених меню на обід.

Згідно з меню на день відвідування, на обід передбачалося приготування риби смаженої, а також риби відварної для осіб, які перебувають на дієтичному харчуванні. Разом з тим, за результатами контрольного зважування готової продукції встановлено загальну недостачу риби у кількості 9,442 кг, зокрема: риби смаженої — 6,900 кг (середня недостача становила близько 30 г на кожну із 230 порцій), риби відварної — 2,542 кг (середня недостача — 41 г у 62 порціях) (фото 13).

Крім того, встановлено недостачу сала у кількості 3,980 кг: із передбачених меню 11,680 кг фактично наявними було лише 7,700 кг (фото 14).

Виявлені факти свідчать про порушення прав підопічних на належне та достатнє харчування.

Варто зазначити, що аналогічні порушення в організації харчування вже фіксувалися під час попереднього відвідування, що свідчить про їх системний характер та відсутність належного реагування з боку адміністрації закладу.

20. У ході аналізу виконання натуральних норм харчування за I квартал 2026 року встановлено невиконання затверджених показників за окремими групами продуктів.

Зокрема, не забезпечено дотримання норм споживання консервованих фруктів, соків, риби та рибних консервів, молока і кисломолочних продуктів, сметани, олії та інших продуктів.

Виявлені порушення свідчать про неналежне забезпечення збалансованого та повноцінного харчування підопічних, які перебувають на повному державному утриманні, та є порушенням вимог Натуральних добових норм харчування в інтернатних установах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації сфери управління Мінсоцполітики, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 324.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних осіб (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

21. Не всі приміщення ПНІ у повній мірі пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та підопічних, які належать до маломобільних груп населення,

що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме:

у коридорах житлових корпусів закладу відсутні горизонтальні поручні для полегшення пересування підопічних, які віднесені до маломобільних груп населення;

не всі санітарно-гігієнічні кімнати закладу обладнано поручнями або іншими пристосуваннями;

у деяких кімнатах наявні необладнані пороги, що створюють перешкоди у пересуванні маломобільним підопічним (фото 15);

верхні і нижні сходи не промарковані та не контрастують у відношенні до інших сходів сходового маршу і до горизонтальних площадок сходового маршу (фото 30);

окремі будівлі закладу не обладнані пандусами, у зв'язку з чим для осіб, які користуються кріслами колісними, відсутня можливість безперешкодного доступу до них.

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини).

22. Персоналом не використовуються ширми для забезпечення приватності під час проведення санітарно-гігієнічних процедур підопічним. Більш того, використання туалетного стільця, зміна підгузків та миття підопічних здійснюється у присутності інших осіб, чим порушується право мешканців на повагу до приватного життя.

23. На вікнах санітарно-гігієнічних кімнат відсутнє непрозоре скло або непрозора плівка, що не забезпечує належного рівня приватності під час проведення гігієнічних процедур підопічних (фото 16).

24. Групою НПМ встановлено, що одяг, взуття та інший м'який інвентар не персоналізовано, що унеможлиблює їх індивідуальне використання та свідчить про порушення права підопічних на приватність.

25. Під час відвідування встановлено, що окремі ліжка в житлових кімнатах розташовані впритул одне до одного, що порушує право підопічних на приватність (фото 17).

26. Під час відвідування встановлено, що у туалетній кімнаті ПНІ відсутні перегородки для забезпечення права на приватність підопічних при здійсненні санітарно-гігієнічних процедур.

Порушення права на ефективні засоби юридичного захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 40, 57, 59 Конституції України).

27. На інформаційних стендах закладу відсутня інформація про права і обов'язки підопічних, адреси та контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та

персонал можуть звернутися у разі порушення їхніх прав, а також інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо.

28. Відповідно до статті 14 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» переважна більшість підопічних закладів місць несвободи належить до суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу, яка гарантується державою та полягає у наданні правничих послуг, спрямованих на забезпечення реалізації, захисту та відновлення порушених прав і свобод людини і громадянина, зокрема шляхом надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; здійснення представництва інтересів особи в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування та перед іншими особами; забезпечення захисту особи від обвинувачення; а також забезпечення доступу до вторинної правничої допомоги і медіації.

Під час проведення конфіденційних бесід з підопічними закладу окремі з них висловлювали скарги щодо відсутності належного доступу до правничої допомоги з питань переведення до інших закладів, управління майном та отримання державної соціальної допомоги.

Виявлені обставини свідчать про відсутність належної взаємодії між інтернатним закладом та місцевим центром з надання безоплатної вторинної правничої допомоги, що призводить до порушення права підопічних на доступ до професійної правничої допомоги.

Відсутність належної юридичної підтримки ускладнює отримання підопічними необхідної правової інформації та консультацій, що негативно впливає на вирішення їхніх правових питань та обмежує можливості ефективного захисту їхніх прав і свобод.

Порушення права на отримання соціальних послуг (Закон України «Про соціальні послуги», Державний стандарт стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності).

29. У порушення розділу III Державного стандарту, закладом не проводиться визначення ступеня індивідуальних потреб отримувачів соціальної послуги.

30. У порушення пункту 1 розділу IV Державного стандарту індивідуальні плани надання соціальних послуг окремих підопічних не підписуються закладом, підопічними або їх законними представниками.

31. У порушення розділу V Державного стандарту та пункту 21 Типового положення, в окремих особових справах підопічних відсутні договори про надання соціальних послуг.

Порушення права володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю (стаття 41 Конституції України).

32. Хоча в інтернаті і створено комісію для використання та обліку особистих коштів підопічних відповідно до Порядку використання сум пенсій (щомісячного

довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями/підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173, кошти недієздатних підопічних накопичуються на банківських рахунках підопічних, витрачаються лише на продуктові набори, не забезпечуючи індивідуальні потреби підопічних у повній мірі.

На момент відвідування на рахунках окремих підопічних накопичення сум коштів становлять 25 000 грн. Це призводить до порушення прав підопічних, потреби яких не задовольняються їх опікуном.

33. У порушення пункту 4.11 Правил опіки і піклування, затверджених спільним наказом Державного комітету України у справах сім'ї і молоді, Міністерства освіти України, МОЗ, Міністерства праці і соціальної політики України від 26.05.1999 № 34/166/131/88 (далі – Правила опіки і піклування), опікун (заклад) не подає щорічні звіти до органів опіки та піклування про свою діяльність за минулий рік щодо захисту прав та інтересів підопічних, які перебувають під опікою закладу, у тому числі щодо збереження належного їм майна та житла. Відсутність звітності фактично позбавляє органи опіки та піклування можливості здійснювати належний контроль за виконанням опікунських обов'язків та унеможливорює своєчасне реагування на можливі порушення прав підопічних.

34. Під час відвідування встановлено, що троє підопічних закладу не отримують державну соціальну допомогу, а саме: підопічні Б. та М. не отримують державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю з 01.01.2026, а підопічний П. не отримує державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю з 01.07.2025.

Водночас встановлено, що підопічні неодноразово зверталися до адміністрації закладу з проханням посприяти у вирішенні зазначеного питання, однак адміністрацією закладу не надано жодних підтверджуючих документів щодо вжиття заходів для поновлення соціальних виплат, зокрема направлення відповідних звернень або листів до органів Пенсійного фонду України чи інших уповноважених органів.

Інші порушення.

35. У порушення статті 936 Цивільного кодексу України персонал зберігає оригінали документів підопічних без укладення договору зберігання (у формі заяви, розписки тощо).

36. У порушення пункту 4.14 Правил опіки і піклування органами опіки та піклування не здійснюється контроль за діяльністю опікунів і піклувальників, зокрема шляхом планових відвідувань осіб, які перебувають під опікою

(підкуванням). Зі слів працівників закладу, органи опіки та підкування не навідували підопічних протягом останніх 20 років.

Разом з тим, у ході відвідування групою НПМ встановлено ряд фактів порушень працівниками закладу та опікунами прав та свобод недієздатних підопічних, які перебувають в інтернаті.

Вказане свідчить, що органи опіки та підкування самоусунулись від виконання покладених на них обов'язків.

37. Відповідно до підпункту 1.7 пункту 1 Правил опіки та підкування органи опіки та підкування вирішують питання про встановлення і припинення опіки та підкування; здійснюють нагляд за діяльністю опікунів і підкувальників; установлюють опіку над майном у передбачених законом випадках; провадять іншу діяльність щодо забезпечення прав та інтересів неповнолітніх дітей та повнолітніх осіб, які потребують опіки і підкування.

Згідно із підпунктом 4.9 пункту 4 Правил опіки та підкування, суми, які належать підопічним у вигляді пенсій, допомоги чи аліментів, інших поточних надходжень або прибутків від належного їм майна, переходять у розпорядження опікуна і витрачаються на утримання підопічних.

У порушення вищезазначеному, групою НПМ встановлено порушення прав недієздатного підопічного К., опікуном якого є його мати, яка проживає на тимчасово окупованій території України, упродовж року фактично не виконує опікунські обов'язки, а саме: не підтримує зв'язок і підопічним та адміністрацією інтернату, не приймає участі у вирішенні питань захисту та законних інтересів підопічного тощо.

У той же час, опікун отримує 25% пенсії підопічного, які не використовує на його утримання та в його інтересах, що є порушенням статей 67, 72 Цивільного кодексу України та підпункту 4.9 пункту 4 Правил опіки та підкування.

Однак, вказане питання станом на дату проведення відвідування залишено поза увагою органу опіки та підкування, так як упродовж тривалого часу не вжито жодних заходів щодо захисту майнових прав підопічного К. та заміни опікуна.

Водночас і інтернат не звертався в органи опіки та підкування щодо заміни опікуна, який неналежним чином виконує опікунські обов'язки, що порушує вимоги частини 9 пункту 70 Типового положення.

Унаслідок зазначеного підопічний К. упродовж тривалого часу позбавлений можливості користуватися належними йому 25% пенсії для задоволення власних потреб, придбання необхідних речей, засобів особистої гігієни, одягу, медикаментів та інших товарів і послуг, необхідних для забезпечення належного рівня життя та реалізації його законних прав та інтересів.

Окрім того, у закладі перебуває підопічний Л., опікун якого з моменту винесення судом рішення про призначення опікуна 05.03.2020 не здійснює свої опікунські обов'язки, а також не звертався до Пенсійного фонду України щодо нарахування виплат державної соціальної допомоги.

Ані органом опіки та піклування, ані закладом не вжито жодних заходів щодо заміни опікуна, що порушує вимоги частини 9 пункту 70 Типового положення та пункту 1 Правил опіки та піклування, що призвело до того, що підопічний протягом 6 років фактично не має опікуна, який може представляти його законні інтереси, та не може використовувати належні йому 25% сум пенсій.

38. Під час відвідування встановлено, що у закладі проживає підопічний Я., якому відмовлено Баранівським сектором Управління державної міграційної служби України в Житомирській області у заміні паспорта України (далі - УДМС у Житомирській області) зразка 1994 року через наявність в Державному реєстрі актів цивільного стану громадян актового запису про смерть підопічного. УДМС у Житомирській області було анульовано паспорт підопічного Я. 07.04.2026 та з моменту його знищення підопічний не має паспорта та вважається померлим.

При цьому адміністрація закладу не зверталася до суду з метою спростування відомостей, що містяться в актовому записі про смерть, а також для вирішення питання щодо внесення змін чи анулювання зазначеного актового запису.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Міністерству соціальної політики, сім'ї та єдності України вжити заходів реагування, спрямованих на усунення причин та умов, що сприяли виявленням порушенням, зокрема здійснити моніторинг надання у комунальній установі «Довбиський психоневрологічний інтернат» Житомирської обласної ради соціальних послуг і забезпечити контроль за додержанням закладом вимог Закону України «Про соціальні послуги».

2. Національній соціальній сервісній службі України вжити заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема провести моніторинг за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальних послуг у комунальній установі «Довбиський психоневрологічний інтернат» Житомирської обласної ради.

3. Житомирській обласній військовій адміністрації забезпечити: контроль за додержанням прав підопічних;
вжиття невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності інтернату;
облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства.

4. Довбиській селищній раді забезпечити:

здійснення контролю за проведенням перевірок органами опіки та піклування щодо ймовірних порушень прав та інтересів осіб, визнаних недієздатними, які перебувають у закладі;

вжиття заходів щодо заміни опікунів, які неналежним чином виконують покладені на них опікунські обов'язки.

5. Комунальній установі «Довбиський психоневрологічний інтернат» Житомирської обласної ради забезпечити:

неухильне дотримання вимог Правил пожежної безпеки в Україні;

вжиття заходів щодо приведення медичної документації у відповідність до вимог наказів МОЗ;

отримання від підопічних усвідомленої згоди на надання амбулаторної психіатричної допомоги та проведення психіатричного огляду;

своєчасне направлення підопічних до лікарів-спеціалістів відповідно до встановлених діагнозів, призначення належного лікування та організацію належного медичного догляду з обов'язковим веденням медичної документації;

здійснення медичних призначень виключно лікарем відповідної спеціальності на підставі особистого огляду пацієнта з обов'язковим належним документуванням результатів огляду та обґрунтуванням прийнятих рішень у медичній документації;

виконання рекомендацій лікаря з обов'язковим належним документуванням у медичній документації;

наявність та використання протоколів догоспітальної допомоги;

проведення щомісячних гематологічних обстежень підопічним, які приймають лікарські засоби з діючою речовиною «Клозапін» (Clozapinum);

вжиття заходів щодо недопущення внесення недостовірних відомостей до медичної документації;

прийняття рішень про застосування обмежувальних заходів виключно на підставі індивідуальної оцінки стану особи з належним документуванням, а також розглянути створення профільних відділень відповідно до стану та індивідуальних потреб підопічних;

дотримання норм житлової площі на одну особу;

облаштування житлових кімнат закладу відповідно до Мінімальних норм;

оновлення м'якого інвентарю (матраци, постільна білизна, одяг підопічних);

використання медичних клейонок на ліжках підопічних;

припинення практики використання підручних засобів для справляння природних потреб та забезпечити підопічних належним санітарним обладнанням;

підопічних безпечною питною водою та вжити заходів щодо приведення її якості у відповідність до вимог ДСанПіН 2.2.4-171-10;

усунення порушень санітарно-гігієнічних норм на харчоблоці, зокрема ліквідувати ураження стін грибокком;

належний санітарний стан приміщень і догляд за підопічними, зокрема регулярне прибирання та провітрювання для усунення неприємного запаху;

належну санітарну обробку інвентарю для розділення м'яса або замінити його на такий, що відповідає гігієнічним вимогам;

відповідність фактичної видачі харчових продуктів затвердженому меню та унеможливити їх недостачу шляхом запровадження належного контролю;

виконання натуральних норм харчування відповідно до встановлених вимог та посилити контроль за плануванням і фактичним забезпеченням підопічних продуктами харчування;

приведення приміщень закладу у відповідність до вимог ДБН В.2.2-40:2018, зокрема облаштувати поручні, переобладнати пороги з урахуванням потреб маломобільних осіб, забезпечити маркування сходів та встановити пандуси;

дотримання права підопічних на приватність під час проведення санітарно-гігієнічних процедур, зокрема шляхом використання ширм та недопущення їх здійснення у присутності інших осіб;

належний рівень приватності у санітарно-гігієнічних кімнатах, зокрема шляхом встановлення непрозорого скла або захисної плівки на вікнах;

персоналізацію одягу, взуття та іншого м'якого інвентарю з метою гарантування їх індивідуального використання та дотримання права підопічних на приватність;

належне розміщення ліжок у житлових кімнатах з дотриманням мінімальної відстані між ними для гарантування приватності підопічних;

облаштування туалетної кімнати перегородками для гарантування приватності підопічних під час санітарно-гігієнічних процедур;

розміщення на інформаційних стендах закладу актуальної інформації про права і обов'язки підопічних, контактні дані відповідальних посадових осіб та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

належну взаємодію із місцевим центром з надання безоплатної вторинної правничої допомоги та організувати регулярний доступ підопічних до правничих послуг;

проведення перегляду визначення ступеня індивідуальних потреб отримувачів соціальних послуг;

приведення індивідуальних планів надання соціальних послуг до вимог Державного стандарту;

складання договорів про надання соціальних послуг відповідно до вимог чинного законодавства;

витрачання власних коштів недієздатних підопічних на їх особисті потреби;

подання щорічних звітів до органів опіки та піклування про свою діяльність за минулий рік щодо захисту прав та інтересів підопічних, які перебувають під опікою закладу, у тому числі щодо збереження належного їм майна та житла;

невідкладне вжиття заходів щодо поновлення державної соціальної допомоги підопічним;

зберігання оригіналів документів підопічних відповідно до статті 936 Цивільного кодексу України;

вжиття заходів щодо заміни опікунів, які неналежним чином виконують покладені на них опікунські обов'язки;

вжиття заходів щодо анулювання актового запису про смерть підопічного Я. та оформлення йому паспорта громадянина України.

Додатки: фотоматеріали на 5 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст відділу реалізації
національного превентивного
механізму в закладах соціального
забезпечення та освіти Департаменту з
питань реалізації національного
превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини**

Антон КРУЦЮК

Фотоматеріали

фото 1

фото 2

фото 3

фото 4

фото 5

фото 6

фото 7

фото 8

фото 9

фото 10

фото 11

фото 12

фото 13

*Вага контрольних 10 порцій

фото 14

фото 15

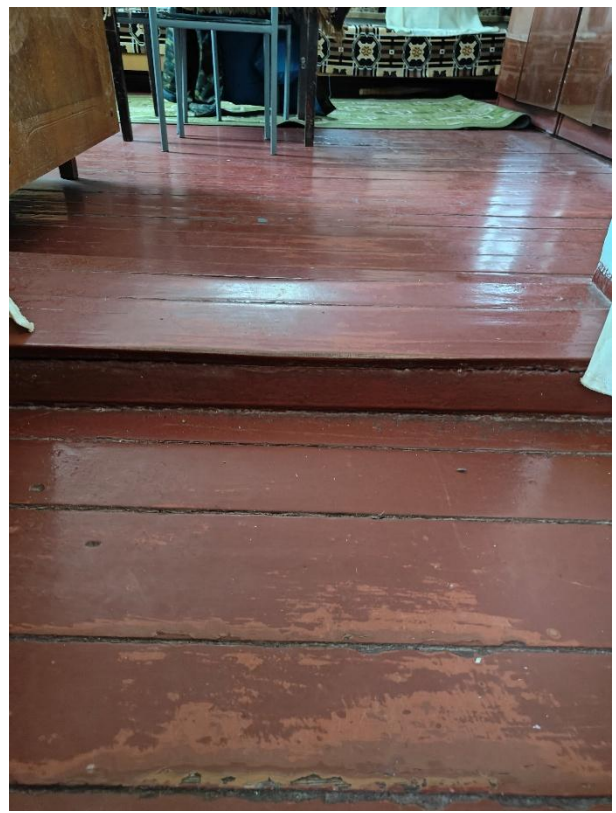

фото 16

фото 17

